

VII. UNIVERSITETETS VIDENSKABELIGE SAMLINGER OG ANSTALTER

a. *Rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter.*

På kontoen for finansåret 1944-45 var ordinært bevilget 8000 kr.; heraf anvendtes som tidligere et mindre beløb til anskaffelse af undervisningsmidler, særlig lysbilleder og grammofonplader samt afholdtes udgifter til duplikering af tekster til forelæsninger og øvelser og lign. Det er iøvrigt ikke muligt at give en fuldstændig oversigt over anvendelsen af kontoens ordinære beløb, da regnskabet med dette ikke blev holdt adskilt fra den i universitetets årbog for 1940-41, side 227 ff. og for 1941-42, side 179 ff. omtalte ekstraordinære bevilling til anskaffelse af instrumenter og bøger; under kontoen blev til samtlige formål afholdt et beløb af 57.879,03 kr.

b. *Det fysiologiske institut.*

På finansloven for 1945-46, jfr. Udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1945 til 31te marts 1946, sp. 1845-46 optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en bevilling på 25.000 kr. til fornyelse af gulvene i institutet.

c. *Det medicinsk-fysiologiske institut.*

På finansloven for 1945-46, jfr. Bilag til liste over ændringsforslag til udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1945 til 31. marts 1946, sp. 1423-26 optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en bevilling på 2000 kr. til driften af et neurofysiologisk laboratorium på militærhospitalet. Denne bevilling var en fortsættelse af den midlertidige bevilling til samme formål på finansloven for 1944-45, jfr. universitetets årbog for 1943-44, side 237.

d. *Det retsmedicinske institut.*

Efter indstilling af institutets bestyrer professor, dr. med. Knud Sand af 11. januar 1945 bifaldt justitsministeriet under 17. januar

1945, at institutet midlertidig antog en medhjælper, der under de foreliggende forhold skulle bistå ved identificeringen af lig mod et månedligt vederlag af 300 kr. Under 19. april 1945 bifaldt ministeriet, at der blev antaget endnu en midlertidig medhjælper til samme formål og med samme vederlag. Ordningen ophørte den 4. maj 1945 (j. nr. 11 a/45).

e. *Det biokemiske institut.*

På finansloven for 1945-46, jfr. Udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1945 til 31te marts 1946, sp. 1827-28. optoges under universitetets konto 4. B. Andre honorarer et beløb af 900 kr. årlig som honorar til en assistent ved institutet for udvidet deltagelse i undervisningen. Bevillingen var nødvendiggjort ved det stigende antal lægevidenskabelige studerende og det deraf følgende forøgede undervisningsarbejde (j. nr. 157 b/44).

På normeringsloven for 1945-46, jfr. Udkast til normeringslovanordning for finansåret 1945-46, side 61 oprettedes en ny stilling som laboratoriebetjent ved institutet mod bortfald af det siden 1. april 1931 bevilgede medhjælpsbeløb til teknisk og manuel assistance, oprindelig 1200 kr. årlig men gradvis forhøjet til 3600 kr. årlig, jfr. universitetets årbog for 1930-31, side 201, for 1934-35, side 222 og for 1935-36, side 144 (j. nr. 373 b/43). Under 23. april 1945 ansatte universitetets kurator Carl Løvgreen på prøve i den nyoprettede stilling fra den 1. april 1945 (j. nr. 157 a/44).

f. *Det psykiatriske laboratorium.*

På finansloven for 1945-46, jfr. Bilag til liste over ændringsforslag til udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1945 til 31. marts 1946, sp. 1423-24 bevilgedes under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter et beløb af 1500 kr. til dækning af udgifterne ved fortsatte arvebiologiske undersøgelser, som hidtil havde været udført for en bevilling fra The Rockefeller foundation, jfr. universitetets årbog for 1942-43, side 312 (j. nr. 342/44).

g. *Det medicinsk-historiske museum.*

På normeringsloven for 1945-46, jfr. Udkast til normeringslovanordning for finansåret 1945-46, side 60 oprettedes en stilling som inspektør ved museet, lønnet som universitetets faste videnskabelige assistenter (tjenestemandslovens § 578) mod nedlæggelse af en stilling som ikke-videnskabelig assistent. Under 4. juli 1945 meddelte undervisningsministeriet hidtilværende ikke-videnskabelig assistent ved

museet, frk. Ida Rich ansættelse i den nyoprettede stilling som inspektør fra den 1. april 1945 at regne, jfr. foran side 17 (j. nr. 321/42).

h. *Det psykologiske laboratorium.*

Om forhøjelse af laboratoriets annuum som følge af indførelsen af det psykologisk-pædagogiske studium se foran side 184.

På finansloven for 1945-46, jfr. Udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1945 til 31te marts 1946, sp. 1831-32 optoges under universitetets konto 5. Medhjælp en bevilling på 1200 kr. årlig til ikke-videnskabelig assistance for laboratoriet.

i. *Det fonetiske laboratorium.*

Efter andragende af laboratoriets bestyrer, professor, dr. phil. Louis Hjelslev blev der af universitetets konto 14, underkonto 44. Rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter for finansåret 1945-46 stillet et beløb af 200 kr. til rådighed til katalogisering af laboratoriets bibliotek og øvrige inventar (j. nr. 145a/45).

j. *Den botaniske have.*

Udover de beløb, som i de nærmest forudgående år var blevet bevilget til en hovedstandsættelse af havens væksthuse, og hvorom henvises til universitetets årbog for 1942-43, side 316 og for 1943-44, side 242, blev der på tillægsbevillingsloven for 1944-45, jfr. Udkast til forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1944 til 31. marts 1945, side 533 under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter bevilget et yderligere beløb på 90.000 kr. til formålet. På finansloven for 1945-46, jfr. Bilag til liste over ændringsforslag til udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1945 til 31. marts 1946, sp. 1425-26 blev der under samme konto bevilget yderligere 104.200 kr. til det pågældende formål (j. nr. 15e/42).

På tillægsbevillingsloven for 1944-45, jfr. Udkast til forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1944 til 31. marts 1945, side 533 bevilgedes under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter et beløb af 5000 kr. til regulering af visse af havens gange (j. nr. 15f/44).

På finansloven for 1945-46, jfr. Bilag til liste over ændringsforslag til udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1945 til 31. marts 1946, sp. 1417-20 forhøjedes vederlaget til havens to honorarlønnede gartnerassistenter fra 3000 kr. årlig til 3200 kr. årlig alt foruden midlertidigt tillæg. Samtidig blev vederlagene overført fra

universitetets konto 4. B. Andre honorarer til universitetets konto 5. Medhjælp (j. nr. 15e/44).

Under 8. marts 1945 forlængede universitetets rektor havebrugs-kandidat Helge Schaltz' ansættelse som honorarlønnet gartnerassistent ved haven med 1 år fra den 1. april 1945 at regne (j. nr. 15a/45).

Under 8. marts 1945 ansatte universitetets rektor havebrugskandi-dat Bjørn Winther Jensen som honorarlønnet gartnerassistent ved haven for eet år fra den 1. april 1945 at regne. Under 14. august 1945 meddeltes der ham afsked efter ansøgning fra stillingen fra den 15. s.m. at regne; efter indstilling fra havens ledelse bifaldt universitetets rek-tor under 12. september 1945, at der for tiden 15. august 1945-31. marts 1946 blev antaget en timelønnet gartner som vikar i stillingen (j. nr. 15a/45).

Under 28. april 1945 meddelte universitetets kurator Poul Rasmus-sen fast ansættelse som gartnermedhjælper ved haven fra den 1. maj 1945 at regne (j. nr. 15d/44).

k. *Det zoologiske museum.*

På tillægsbevillingsloven for 1944-45, jfr. Udkast til forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1944 til 31. marts 1945, side 533 optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en bevilling på 20.000 kr. til udarbejdelse af detailplaner til en ny-bygning for museet.

På finansloven for 1945-46, jfr. Udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1945 til 31te marts 1946, sp. 1841-42 fornyedes for en ny toårig periode den på finansloven for 1941-42 under univer-sitetets konto 16b. givne bevilling på 3600 kr. årlig som understøttelse til dr. phil. Eigil Nielsen til bearbejdelse af det på en 3-årig ekspedition til Grønland indsamlede fossile materiale af triasfisk.

På finansloven for 1945-46, jfr. Bilag til liste over ændringsforslag til udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1945 til 31. marts 1946, sp. 1415-18 optoges under universitetets konto 5. Medhjælp en årlig bevilling på 3000 kr. + midlertidigt tillæg til ho-norering af en yngre botaniker eller kvartærgeolog for udførelsen af pollenanalyser til tidsbestemmelse af de til museet indleverede jord-fundne knogler. Om det nærmere vedrørende denne sag henvises til det citerede sted i finansloven (j. nr. 12c/44).

Under 28. december 1944 meddelte ministeriet ikke-videnskabelig assistent ved museet fru Agnete Volsoe afsked efter ansøgning i nåde uden pension fra den 31. december 1944 at regne (j. nr. 12f/44).

Under 21. oktober 1944 meddelte universitetets kurator Ove Jørgen Birkbo fast ansættelse som museumsbetjent og portner ved museet fra den 1. november 1944 at regne (j. nr. 12e/42).

1. *Det mineralogiske og geologiske museum.*

1. FORHØJELSE AF MUSEETS ANNUM

Den 1. marts 1943 indgav museets bestyrer, professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard, som fra den 1. september 1942 var blevet udnævnt til professor i mineralogi og bestyrer af museet, følgende andragende:

Undertegnede, professor mineralogiæ Arne Noe-Nygaard, tillader sig herved at ansøge om en forhøjelse af Mineralogisk-Geologisk Museums annuum fra 4.568 kr. til 14.200 kr.

Mineralogisk-Geologisk Museums statstilskud undergik gennem en årrække stadige reduktioner for til sidst på finansloven for 1934–35 at blive fastsat til 4568 kr., hvilken størrelse det siden har haft. Da denne sum i ingen måde er tilstrækkelig til dækning af de allernødvendigste udgifter ved museets daglige drift, tillader jeg mig herved som sammenligningsgrundlag at anføre et par tal fra vort naboland, Sverige, hvis forhold indenfor mineralogi-geologi er mig bekendt gennem flerårige studieophold.

Forholdet ved vort nærmeste søsteruniversitet, Lund, er det, at den mineralogisk-geologiske institution her, der er den mindste af tre svenske universitetsinstitutter – Upsala, Stockholm og Lund –, foruden privatdonationer til egentlig videnskabelig forskning, fra den svenske stats side får et årligt tilskud på 20.900 kr. (sv.), eller et beløb, der er mere end fire gange så stort som det, Mineralogisk-Geologisk Museum i København har til rådighed. Hertil er yderligere at bemærke, at universitetsundervisningen i Lund kun skal betjene ca. 10 studerende, medens undervisningen i København er beregnet for henved 150 universitetsstuderende foruden et betydeligt antal polyteknikere.

I Upsala, hvor mineralogi (+ petrografi) og geologi (+ palæontologi) er adskilte, udgjorde statstilskudet i budgetåret 1938 henholdsvis 12.000 og 17.000 kr., eller tilsammen 29.000 kr. De økonomiske forhold i Stockholm er mig ikke bekendte.

Man må hertil yderligere tage i betragtning, at Mineralogisk-Geologisk Museum i København foruden at varetage begge hoveddiscipliners tarv (mineralogi-petrografi og geologi-palæontologi) skal løse to hovedopgaver, nemlig dels at være landets højeste læreanstalt i mineralogi og geologi dels at virke for fagene gennem museumsvirksomhed. Denne dobbeltopgave er ingen af de tre svenske institutter belastet med, idet den museale virksomhed i Sverige er henlagt til en fjerde institution: Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm.

At påtage sig ansvaret for mineralogi-geologiundervisningen ved universitetet og for ledelsen af driften af landets eneste specialmuseum for mineralogi og geologi på det nuværende økonomiske grundlag er en såre betænkelig sag. Når jeg derfor nu ved min overtagelse af dette ansvar, så indtrængende som det er mig muligt anmoder om annuets

forhøjelse, er det, fordi jeg nøje har sat mig ind i anvendelsen af de midler, museet i det hele råder over, og har indset, at den belastning af museets legatmidler, der gennem de senere år har fundet sted, vel har kunnet forsvares under en nødstilstand, men fortsat gennem en længere tid ikke kan foregå, uden at dansk geologisk forskningsarbejde vil tage ubodelig skade på grund af reduktionen af de beløb, der har kunnet anvendes til det videnskabelige arbejde med museets materiale.

Når museets regnskaber gennem de sidste år er fremkommet uden overskridelser, må dette tages som udtryk for museets alvorlige vilje til at bringe ofre i en for landet økonomisk vanskelig tid; men ud i fremtiden at anvende de midler, der af geologisk interesserede privatpersoner er skænket til museet, for at dette skulle blive i stand til at hævde en førende plads både, hvad samlingernes værdi og det videnskabelige arbejde angår, til en lang række af de udgifter, der på det klareste falder ind under den daglige drift, må jeg opfatte som et misbrug.

For at belyse annuets utilstrækkelighed har jeg sammenstillet følgende oversigt over Mineralogisk-Geologisk Museums driftsudgifter i de sidste tre år. Det fremgår heraf, at legatmidlernes andel i driftsudgifterne overskrider statstilskudet med mere end 50 pct!

	Gennemsnit af driftsudgifter i årene 1939-40, 1940-41 og 1941-42 afholdte af:			Budget- forslag
	Annuet kr.	Legater kr.	Ialt kr.	
Assistance	85	35	120	150
Kemikalier, mikroskopiske præ- parater, fotogr. artikler.....	548	870	1418	1500
Håndbibl. indkøb.....	237	2456	2693	3500
— indbinding	0	694	694	1000
Publikationer	28	215	243	250
Instrumenter, apparater.....	80	1335	1415	1500
Inventar.....	735	411	1146	1200
Samlingernes forøgelse	0	613	613	600
Kontor	1420	158	1578	1700
Håndværk.....	475	378	853	1000
Rejser.....	420	717	1137	1200
Diverse.....	540	33	573	600
	4568	7915	12483	14200

Idet jeg iøvrigt henviser til bilag 1, som indeholder en specifikation af de driftsudgifter, der af afholdt af legatmidler i de foran nævnte tre regnskabsår, skal jeg tillade mig lidt nærmere at omtale et par enkelte punkter.

Til reparation af inventar, motorer, rullegardiner, hustelefon etc., samt til anskaffelse af reoler, stole, mindre skabe og sokler til udstillingsgenstande har man i flere år anvendt legatmidler; at dette er klare driftsudgifter, der rettelig hører hjemme på det regulære annuum, kan næppe diskuteres.

Til forøgelse af museets samlinger har der gennem mange år intet været anvendt af annuet, og i denne periode kun en lille sum af legatmidlerne. (At indkøbet i disse år har været ringe, har sin begrundelse i de ekstraordinære forhold skabt af krigssituationen). Imidlertid kan anskaffelsen af nyopdagede mineraler og bjergarter ikke i ret lang tid undlades, uden at museets internationale standard forringes. Hertil kommer, at det ved bearbejdelsen af de foreliggende samlinger ofte er nødvendigt at indkøbe materiale til sammenligning. Det må erindres, at museet i de sidste år før krigen er blevet forøget med betydelige samlinger især fra Grønland og Island fra ekspeditioner, der i første række var finansieret af Carlsbergfondet, og at disse samlinger skal videnskabeligt bearbejdes. Når det er en af museets opgaver at udføre en sådan bearbejdelse, må det anses for ganske naturligt, at en vis sum af annuet beregnes til indkøb af nødvendigt sammenligningsmateriale. Øvrige indkøb til samlingerne kan for en del afholdes af legatmidler.

Til museets håndbibliothek har annuet kun kunnet yde en meget ringe del, gennemsnitlig noget over 200 kr., eller kun ca. $\frac{1}{10}$ af udgifterne, ja endog indbinding, der er i særlig grad nødvendig, fordi bibliotheket anvendes af så mange, har helt og holdent været bekostet af legaterne! Jeg kan lige erindre om, at håndbibliotheket ved Mineralogisk-Geologisk Institut i Lund årligt disponerer over 2000 kr. – sml. bilag 2 –, samt at Lund kun er eet af fire geologiske håndbibliotheker (3 universitetsinstituter og 1 museum) i Sverige. Der har tidligere været fremsat den formening, at håndbibliotheket ved Mineralogisk-Geologisk Museum i København var forholdsvis for stort; men siden vi efter overenskomst med overbibliothekar Svend Dahl til universitetsbibliotheket har afgivet et stort antal geologiske enkeltværker samt over hundrede tidsskrifter og publikationsrækker, kan dette synspunkt ikke længere gøres gældende. Museets håndbibliothek indeholder nu kun den specielle faglitteratur, der er nødvendig for det daglige arbejde med mineralogi og geologi. De årlige udgifter til håndbibliotheket vil herefter komme på et noget højere beløb end gennemsnittet af de sidste tre år, hvor vi bl. a. har været helt afskåret fra den engelsksprogede literatur.

Endelig må det betones, at den almindelige prisstigning nu gør sig stærkt gældende på så at sige alle regnskabets poster; dette har været særlig føleligt i indeværende finansår, hvis regnskab nu nærmer sig sin afslutning.

Til sidst vil jeg gerne henlede opmærksomheden på rubrik III i det vedlagte svenske årsbudget – bilag 2. Man vil her bemærke, at der under overskriften »Utgifter för Forskningen« årligt fra den svenske stats side ydes Lunds mineralogiske og geologiske institution 5900 kr. til videnskabelige arbejder, eller mere end vort samlede annuum i København!

Med begrundelse i det ovenfor anførte og under henvisning til de to vedføjede bilag, hvor man klart kan se enkelthederne belyst, tillader jeg mig instændigt at anmode om, at det Mineralogisk-Geologisk Museum tillagte annuum forhøjes fra 4568 kr. til 14.200 kr.

Dette andragende, som var fremsendt med det matematisk-naturvidenskabelige fakultets anbefaling, blev indsendt til ministeriet, men det blev ikke fremmet på finansloven for 1944-45. Efter at universitetet havde gentaget andragendet, blev museets annuum (universitetets konto 14, underkonto 3) på finansloven for 1945-46, jfr. Udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1945 til 31te marts 1946, sp. 1833-34 forhøjet fra 4568 kr. til 10.000 kr. (j. nr. 13d/43).

2. ANDRE SAGER

På normeringsloven for 1945-46, jfr. Udkast til normeringslovanordning for finansåret 1945-46, side 60 blev der oprettet en ny fast videnskabelig assistentstilling ved museet, navnlig af hensyn til det forøgede undervisningsarbejde (j. nr. 13d/44). Om ansættelse i stillingen, se foran side 25.

På normeringsloven for 1945-46, jfr. Udkast til normeringslovanordning for finansåret 1945-46, side 61 blev der oprettet en ny stilling som konservator ved museet navnlig til præparering m. v. I denne stilling ansatte ministeriet under 26. oktober 1945 ingeniør Maagens Maag som aspirant fra den 1. august 1945 at regne (j. nr. 13c/44).

m. *Det kemiske laboratorium.*

På tillægsbevillingsloven for 1944-45, jfr. Udkast til forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1944 til 31. marts 1945, side 533 optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en bevilling på 11.175 kr. til anskaffelse af inventar til en nyindrettet kantine på laboratoriet, drevet af universitetets spisestuer (j. nr. 14b/44).

På tillægsbevillingsloven for 1944-45, jfr. Udkast til forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1944 til 31. marts 1945, side 533 optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en yderligere bevilling på 15.500 kr. til de i universitetets årbog for 1943-44, side 243 nævnte byggearbejder (j. nr. 14f/43).

n. *Det astronomiske observatorium.*

Efter andragende af observatoriets bestyrer, professor, dr. phil. Bengt Strömngren blev der af universitetets konto 14, underkonto 44. Rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets institutter for finansåret 1944–45 stillet et beløb af 1508,90 kr. til rådighed til delvis dækning af udgifter ved oprettelse af en observationsstation for observatoriet på Sophienholm ved Tølløse (j. nr. 16a/44).

o. *Det geografiske laboratorium.*

På finansloven for 1945–46, jfr. Bilag til liste over ændringsforslag til udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1945 til 31. marts 1946, sp. 1419–20 optoges under universitetets konto 5. Medhjælp en årlig bevilling på 2400 kr. til lønning af ikke-videnskabelig medhjælp ved laboratoriet (j. nr. 112a/45).

p. *Det histologisk-embryologiske institut.*

På finansloven for 1945–46, jfr. Udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1945 til 31te marts 1946, sp. 1827–30 optoges under universitetets konto 4. B. Andre honorarer bevilling til et honorar på 900 kr. årlig + midlertidigt tillæg til institutets faste videnskabelige assistent for udvidet deltagelse i undervisningen (j. nr. 174/44).

Under 26. april 1945 ansatte universitetets kurator Henry Preben Hjortaa som konservatormedhjælper ved institutet og ved institutet for sammenlignende anatomi fra den 1. maj 1945 at regne (j. nr. 207a/45).

q. *Det zoofysiologiske laboratorium.*

Under 25. april 1945 ansatte universitetets kurator frk. Anna Louise Lindberg som medhjælpslønnet ikke-videnskabelig assistent ved laboratoriet, således at hendes aflønning skete som kontorassistent og således at der under hensyn til hendes forudgående lange tjeneste ved laboratoriet, under hvilken hun havde været lønnet af bevillinger fra forskellige fonds, blev tillagt hende 3 års lønningsanciennitet (j. nr. 320/44).